

Počasí v době vzniku Československa

27.10.2022 - Monika Hrubalová | Český hydrometeorologický ústav

Je pondělí 28. října 1918, horské oblasti hlásí teploty pod bodem mrazu a na vrcholcích leží sněh. Většina území nově vznikajícího státu je zahalena oblačností a na některých místech se objevují přeháňky. „Tehdy do střední Evropy pronikal chladný vzduch od severu. Tlaková výše, která pak ovlivnila počasí i u nás, měla svůj střed právě na trojmezí dnešních států Německa, Švýcarska a Rakouska. Zároveň k nám zasahovala od východu tlaková níže se středem nad rumunským pobřežím Černého moře.“ popisuje meteorolog Jan Šrámek.

The image shows a close-up of a weather logbook page for October 1918. The page is filled with handwritten data in a grid format. The date 'Rijeni 1918' and 'Octobre 1918' are visible at the top of the grid. The data includes temperature, wind direction, and other meteorological observations. The handwriting is in black ink on a light-colored paper. The grid has multiple columns and rows, with some cells containing numbers and others containing text or symbols. The overall appearance is that of a historical document used for recording weather data.

Je pondělí 28. října 1918, horské oblasti hlásí teploty pod bodem mrazu a na vrcholcích leží sněh. Většina území nově vznikajícího státu je zahalena oblačností a na některých místech se objevují přeháňky.

Před 104 lety, 28. října 1918, bylo na území Československa (ČSR) většinou zataženo. Ranní teploty se nejčastěji pohybovaly od 1 °C do 5 °C. Na jihozápadě Čech bylo místy polojasno, a proto v Prachaticích klesla teplota až na -0,8 °C. Přes den se přeháňky objevovaly hlavně na severovýchodě Moravy a taky na Slovensku, na hřebecích hor byly sněhové. Odpolední teploty se nejčastěji pohybovaly pouze mezi 4 a 8 °C. V Teplicích tehdy naměřili 8 °C, v Českých Budějovicích 7,0 °C, v pražském Klementinu 7,7 °C, v Brně-Pisárkách 7,6 °C a v Opavě 5,7 °C. Slunce se na obloze ukázalo pouze na chvíli na jihozápadě Čech.

„Tehdy do střední Evropy pronikal chladný vzduch od severu. Tlaková výše, která pak ovlivnila počasí i u nás, měla svůj střed právě na trojmezí dnešních států Německa, Švýcarska a Rakouska. Zároveň k nám zasahovala od východu tlaková níže se středem nad rumunským pobřežím Černého

moře,“ popisuje vedoucí Centrálního předpovědního pracoviště Jan Šrámek.

Záznamy a měření z října 1918 jsou k dispozici například ve specializované knihovně v centrále Českého hydrometeorologického ústavu v pražských Komořanech, která je přístupná, i veřejnosti. V ročence s měřením z roku 1918 jsou záznamy z 52 meteorologických stanic. Z toho je 5 stanic s každodenními údaji o teplotě, tlaku nebo vlhkosti vzduchu. Je zde uvedeno i množství oblačnosti nebo měření síly a směru větru. Z dalších 47 stanic jsou podány pouze měsíční výsledky.

Zdá se, že počasí mělo lehce symbolický význam i s územní platností. Nově vznikající stát byl obestřen spoustou nevyjasněných záležitostí. Žilo zde mnoho menšin, které nebyly názorově jednotné a nesdílely nadšení pro nově vznikající stát.

To ráno, kdy vyrážel Antonín Švehla a František Soukup do Obilního ústavu, je v Praze teplota 3 °C. Postupně stoupá a v čase odpoledního shromáždění na Václavském náměstí hlásí Klementinum 7,7 °C. Bouřlivé oslavy doprovází drobné dešťové přeháňky a zatažená obloha. Radost z události nezastaví ani nepříznivé a chladné počasí.

I na přelomu října a listopadu pokračovalo chladné počasí. Přesto se na mnoha místech sloužily mše pod širým nebem. Lidé se scházeli a oslavovali mír i nově vzniklý stát.

Pozn.: Údaje teplot a data jsou ověřená klimatologym ČHMÚ.